

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref	Vår ref	Dato
	19/1910	10.05.2019

Høring: Eventuell justering av publiseringsindikatoren i lys av Plan S

Kravet i Plan S om åpen publisering har aktualisert spørsmålet om det er behov for å justere den norske publiseringsindikatoren, ettersom åpne kanaler er underrepresentert på nivå 2. Kunnskapsdepartementet sender derfor tre ulike alternativer for eventuell justering i indikatoren på høring.

Plan S er et initiativ som ble lansert i september 2018 for å gjøre all offentlig finansiert forskning åpent tilgjengelig. Bak initiativet står cOAlition S, en sammenslutning av europeiske forskningsråd, inkludert vårt eget Norges forskningsråd, og andre finansieringskilder for forskning. Plan S har fra starten av blitt støttet av EU, og stadig flere finansører også i land utenfor Europa slutter seg til initiativet. Kjernen i Plan S er at de deltagende forskningsfinansiererne f.o.m. 2020 vil kreve at alle artikler som er resultat av forskning de finansierer skal være umiddelbart tilgjengelige fra publiseringstidspunktet.

I Norge har Forskningsrådet operasjonalisert kravet til å gjelde alle utlysninger f.o.m. 2020. Det innebærer at de første publikasjonene som er resultat av prosjekter utlyst i 2020 vil komme i 2022. UHR Publisering – Det nasjonale publiseringsutvalget, fagrådene og fagmiljøene trenger forutsigbarhet når det gjelder prosessen for nivå 2-nominering. Nomineringsprosessen starter før sommeren 2020, og nivå 2 for 2022 fastsettes senhøsten 2020. Det betyr at eventuelle justeringer i publiseringsindikatoren bør omtales allerede i Prop

Postadresse
Postboks 8119 Dep

0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18

<http://www.kd.dep.no/>

Telefon*
22 24 90 90*

Org no.
872 417 842

Avdeling for eierskap i
høyere utdanning og
forskning

Saksbehandler
Steinar Johannessen
Tel: 988 27 170

1 S (2019-2020), som legges fram i oktober. Eventuelle endringer i indikatoren vil bli gjort gjeldende f.o.m. publiseringsåret 2022.

Kunnskapsdepartementet støtter målene i Plan S

Kunnskapsdepartementet er prinsipielt for åpen tilgang til offentlig finansiert forskning og Stortinget har sluttet seg til prinsippet gjentatte ganger. Dette er bl.a uttrykt i alle forskningsmeldingene f.o.m. St.meld. nr. 20 (2004-2005) *Vilje til forskning* og sist i Meld. St. 4 (2018-2019) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019-2028*. I 2017 ble det etablert nasjonale retningslinjer for åpen tilgang med mål om at alle artikler finansiert av åpen tilgang skal være åpne f.o.m. 2024. Samfunnsgevinstene ved å gi bedrifter, profesjonsutøvere og allmennheten gratis umiddelbar tilgang til forskningsresultater er store. Skattebetalerne har allerede betalt for den offentlig finansierte forskningen over skatteseddelen, og resultatene av forskningen bør derfor være offentlig tilgjengelig. Kunnskapsdepartementet stiller seg derfor fullt og helt bak målene i Plan S og arbeidet med å få fortgang i overgangen til åpen publisering.

Det er flere forhold knyttet til Plan S og publisering vi trenger bedre kunnskap om. Ettersom akademisk publisering er et internasjonalt fenomen, er det mest hensiktsmessig å utrede disse spørsmålene sammen. Det pågår nå flere internasjonale utredninger som belyser ulike problemstillinger og spørsmål som er blitt aktualisert som følge av Plan S. Sammen med European University Association utreder vi (gjennom Unit) sannsynlige scenarier dersom publiser og les-avtaler blir den dominerende modellen for lisensiering og innkjøp av åpne tidsskrifter. Gjennom slike avtaler betaler man for å sikre åpen publisering av artikler, samtidig som lesetilgang til artikler som ennå ikke er åpne i abonnementstidsskriftene, opprettholdes. Stiftelsen Wellcome Trust og UK Research and Innovation utreder strategier og forretningsmodeller spesielt for vitenskapelige foreninger (Learned Societies) som utgir tidsskrifter, sånn at slike foreninger kan tilpasse seg åpen publisering og fortsatt drive godt. Som en del av koalisjon S og gjennom Science Europe utreder Forskningsrådet behovene for åpne publiseringskanaler på de ulike fagområdene for å identifisere hvor det er størst behov for å øke andelen åpne tidsskrifter. Fra Norge bidrar UHR-Publisering – Det nasjonale publiseringsutvalget (NPU) i dette arbeidet, sammen med miljøet i Unit som arbeider med åpen tilgang og Norsk vitenskapsindeks. Videre utreder koalisjonen hvordan ulike tjenester som Directory of Open Access Journals (DOAJ), Directory of Open Access Repositories (DOAR) og Efficiency and Standards for Article Charges (ESAC) kan tilpasses kravene som stilles i Plan S. Det er viktig å sørge for gode verktøy for kvalitetssikring av publiseringskanaler og åpne arkiver for forskersamfunnet. Koalisjonen utreder også spørsmål knyttet til behovet for at vitenskapelige forfattere/institusjoner beholder nødvendige rettigheter slik at forskningsresultater kan gjøres umiddelbart tilgjengelige samt spørsmål knyttet til bruk av forskjellige CC BY-lisenser (NC, ND, SA og kombinasjoner av disse). Unit, Norges forskningsråd og Universitets- og høyskolerådet samarbeider om en utredning av tilsvarende spørsmål i Norge.

Plan S og publiseringsindikatoren

Dokumentasjon av vitenskapelig publisering gjennom [den norske publiseringsindikatoren](#) er en del av grunnlaget for den resultatbaserte omfordelingen (RBO) i budsjettene til

universiteter og høyskoler, institutter og helseforetak. Per i dag er åpne tidsskrifter og forlag underrepresentert på nivå 2 i publiseringsindikatoren – det nivået som gir høyest uttelling i de resultatbaserte finansieringssystemene. Mange har pekt på en mulig målkonflikt mellom Plan S-kravet om åpen publisering og insentivet i publiseringsindikatoren. Kunnskapsdepartementet vurderer derfor om og eventuelt hva som skal justeres i indikatoren i lys av Plan S. Vi har innhentet råd fra NPU, og vi har avholdt møter med universitetene og høyskolene og hovedsammenslutningene hvor bl.a dette temaet har vært drøftet. Helseforetak og institutter har vært involvert i prosessen bl.a. gjennom at begge sektorer er representert i NPU. Forskningsrådet har avholdt møter om Plan S med instituttsektoren. I denne prosessen har det framkommet ulike synspunkter på eventuell justering av indikatoren, men to forhold synes det å være bred enighet om:

- Publiseringsindikatoren – og ikke minst det apparatet som er bygd opp rundt den – har tjent norsk forskning godt. Vi har fått NPU og de nasjonale fagrådene som arenaer for å diskutere hva som er gode publiseringskanaler og hva som er god kvalitetssikring av forskning. Vi har kanalregisteret ved Norsk senter for forskningsdata (NSD) bl.a. som bolverk mot røvertidsskrifter, og ikke minst har vi fullstendig dokumentasjon av publiseringsaktiviteten i forskningsinformasjonssystemet Cristin. Dette apparatet må tas vare på og utnyttes i overgangen til åpen publisering.
- Det er viktig med involvering av berørte aktører før beslutning om eventuell justering av publiseringsindikatoren tas.

Dette er synspunkter som også Kunnskapsdepartementet deler. Vi sender derfor på høring de tre alternativene for publiseringsindikatoren vi etter prosessen omtalt over vurderer som de mest realistiske.

Tre alternativer for publiseringsindikatoren

Følgende alternativer er omtalt under:

1. Fortsette med dagens indikator uendret
2. Fortsette med dagens indikator uendret, i kombinasjon med en egen indikator som belønner åpen publisering, enten på begge nivåer eller bare på nivå 2
3. Beholde nivå 2, men midlertidig sette uttelling lik nivå 1 i en overgangsperiode

1. Fortsette med dagens indikator uendret

NPU anbefaler at vi fortsetter med dagens indikator uendret. NPU mener målkonflikten mellom indikatoren og Plan S kun er potensiell, og at den vil bli reell først om Plan S ikke lykkes med å åpne opp viktige tidsskrifter. Det å endre indikatoren vil derfor være et uheldig signal å sende til forlagsverdenen, nemlig at norske myndigheter ikke har tro på at Plan S vil lykkes. NPU mener også at fagrådene kan ha en strategisk rolle i overgangen til åpen publisering, ved at de engasjeres i arbeid med å identifisere hvilke kanaler det er viktigst for norske forskere å få åpnet opp. Det er imidlertid mange aktører som mener at målkonflikten er høyst reell. Disse aktørene vil kunne oppfatte det å fortsette med indikatoren uendret som en altfor svak respons, som vil virke potensielt undergravende for Plan S.

2. *Fortsette med dagens indikator uendret, i kombinasjon med en egen indikator som belønner åpen publisering, enten på begge nivåer eller bare på nivå 2*

En egen indikator for åpen publisering vil ikke være en erstatning for, men et tillegg til publiseringsindikatoren, og alternativet innebærer derfor en kombinasjon med å fortsette med dagens indikator. NPU har uttalt seg positivt også til dette alternativet. Uttelling for åpen publisering vil måtte beregnes helt uavhengig av publiseringsindikatoren. Et eget insentiv for åpen publisering i finansieringssystemet vil kunne bidra til å dempe konflikten mange opplever mellom Plan S og publiseringsindikatoren i en overgangsfase. Det vil kunne bli et insentiv for å publisere i åpne tidsskrifter, og være et tydelig signal om hva målet er. Midler til en indikator for åpen publisering vil måtte tas innenfor dagen ramme, enten fra dagens publiseringsindikator, ved at dette insentivet reduseres, eller fra institusjonenes basis. I nasjonale retningslinjer for åpen tilgang vedtatt i 2017, er det satt mål om at alle vitenskapelige artikler som er finansiert av offentlige midler skal være åpent tilgjengelige innen 2024. En egen indikator for åpen publisering kan også bidra til at dette målet nås. Det er to varianter av en slik indikator. Den første (alt. 2a) er at ekstra uttelling gis på begge kvalitetsnivåer. Gjennom forhandlinger om avtaler med de store tidsskriftforlagene har Unit vinteren/våren 2019 oppnådd åpen tilgang til langt flere tidsskrifter på nivå 2 enn tidligere. Den andre varianten av dette alternativet er derfor bare å la åpen publisering på nivå 2 telle i indikatoren (alt. 2b).

3. *Beholde nivå 2, men midlertidig sette uttellingen lik nivå 1 i en overgangsperiode.*

Dette alternativet vil gjøre det mulig å opprettholde apparatet rundt indikatoren, inkludert fagrådene og nomineringen til nivå 2. Dvs. at indikatorens kvalitetsdimensjon vil kunne ivaretas, samtidig som målkonflikten mellom Plan S og publiseringsindikatoren dempes ved at den ekstra økonomiske uttellingen for nivå 2 fjernes midlertidig. Det betyr at midler tilsvarende den ekstra nivå 2-uttellingen for en periode må tas ut av indikatoren og legges i institusjonenes basis. Institusjonene vil dermed beholde midlene, og de vil kunne føres tilbake til indikatoren så snart andelen åpne kanaler på nivå 2 er kommet opp på et tilstrekkelig nivå.

Høringsspørsmål:

Departementet ber høringsinstansene ta stilling til følgende:

- Hvilket alternativ bør velges for publiseringsindikatoren i lys av Plan S? Gi en begrunnelse for valget.

Høringen:

Høringssaken er tilgjengelig på regjeringen.no. Høringsuttalelser kan sendes elektronisk ved bruk av den digitale løsningen for høringsuttalelser på: www.regjeringen.no/id2640954

Alternativt kan høringssvar sendes Kunnskapsdepartementet postmottak@kd.dep.no
Høringsuttalelser er offentlige etter offentlighetsloven og blir publisert.

Vi ber høringsinstansene vurdere om saken også bør forelegges underordnede organer som ikke er nevnt på mottakerlista. Departementet presiserer at det ikke er tatt noen beslutning om hvorvidt vi vil gjøre endringer eller ikke.

Frist for høringen er **fredag 21. juni 2019**.

Med hilsen

Knut Børve (e.f.)
ekspedisjonssjef

Steinar Johannessen
seniorrådgiver

Vedlegg: Liste over mottakere

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.